

варажба, калядныя абрады, агонь у народных традыцыях, святыя крыніцы і іншыя. Прыём “Падарожжа ў мінулае” заключаецца ў выкарыстанні на ўроках беларускай мовы і літаратуры гістарычных і этнаграфічных звестак, на аснове якіх навучэнцы самі ствараюць уласныя тэксты (пераказы, сачыненні, эсэ, водгукі), што дазваляе не проста зацікавіць дзяцей незвычайнымі, унікальнымі фактамі, але і стварыць для іх спрыяльную развіццёвую прастору – абудзіць цікавасць да творчасці, навучыць адчуваць прыгажосць роднага слова, умець выкарыстоўваць веды, набытыя на ўроках гісторыі, географіі, рускай мовы і літаратуры.

Такім чынам, стварэнне сучаснага адукацыйнага асяроддзя ў працэсе выкладання беларускай мовы і літаратуры на базавым і павышаным узроўнях мае шмат агульнага. Кожны настаўнік выпрацоўвае сваю сістэму працы, своєчасова рэагуючы на змены ў адукацыі і грамадстве.

А.А. Калеснікава (Мінск)

ФАРМІРАВАННЕ ЛІНГВАКУЛЬТУРНАЙ КАМПЕТЭНЦЫІ НА АСНОВЕ ПАРЭМІЯЛАГІЧНЫХ АДЗІНАК ПРЫ ВЫВУЧЭННІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ЯК ЗАМЕЖНАЙ

Лінгвакультуралагічны аспект у выкладанні беларускай мовы як замежнай рэалізуецца праз сукупнасць прыёмаў, спосабаў і сродкаў, якія спрыяюць фарміраванню лінгвакультурнай кампетэнцыі ў замежных студэнтаў. Лінгвакультурная кампетэнцыя ўключае сістэму ведаў пра культуру, увасобленую ў нацыянальнай мове, а таксама комплекс уменняў выкарыстоўваць атрыманыя веды ў канкрэтных камунікатыўных сітуацыях. Фарміраванне лінгвакультурнай кампетэнцыі дасягаецца праз выкананне заданняў і практыкаванняў, накіраваных на вывучэнне лінгвакультурных адзінак.

У лінгвакультурных адзінках (безэквівалентная лексіка, словы-сімвалы, фразеалагізмы, парэміі, формулы маўленчага этыкету і інш.) мова адлюстроўвае, захоўвае і трансліруе культуру народа, яго гісторыю, лад жыцця, традыцыі, звычаі, мараль, асаблівасці нацыянальнага характару, сістэму каштоўнасцей.

Парэміялагічныя адзінкі вызначаюцца выразнасцю, вобразнасцю, яркасцю, багаццем мовы, глыбінёй зместу і лаканічнасцю формы, а таксама з’яўляюцца важнай крыніцай культурна значнай інфармацыі. Парэміі ўяўляюць сабой сціснутыя ў кароткія формулы практычны вопыт, жыццёвую мудрасць, сукупнасць меркаванняў, выпрацаваных народам, даюць магчымасць выявіць значныя ментальныя каштоўнасці этнасу.

Сфера выкарыстання парэміялагічных адзінак на занятках па беларускай мове як замежнай шырокая і разнастайная. Яны могуць быць

выкарыстаны пры вывучэнні выяўленча-выразных сродкаў мовы, асабліва сцэй жанраў маўлення, тэксту, у якасці ілюстрацыйнага матэрыялу пры вывучэнні марфалагічных і сінтаксічных катэгорый і інш.

3 мэтай фарміравання лінгвакультурнай кампетэнцыі на аснове парэміялагічных адзінак мэтазгодна прымяняць наступныя прыёмы і практыкаванні:

1. Тлумачэнне сэнсу парэмій рознымі спосабамі: з апорай на адпаведныя слоўнікі, на аснове фальклорных тэкстаў і твораў мастацкай літаратуры, падчас аналізу канкрэтных выпадкаў ужывання парэмій у рэальнай маўленчай практыцы.

2. Падбор малюнкаў, вербальнае і графічнае ілюстраванне парэміялагічных адзінак.

3. Уключэнне парэмій у камунікатыўныя сітуацыі (пабудова дыялогаў, напісанне сачыненняў).

4. Падбор парэмій, аналагічных вядомым выслоўям, афарызмам, цытатам з мастацкіх твораў.

5. Размеркаванне парэміялагічных адзінак па прапанаваных тэмах (“Сяброўства”, “Радзіма”, “Працавітасць”, “Гультайства” і інш.).

6. Выкарыстанне парэміялагічных адзінак для ацэнкі характару і ўчынкаў герояў, у якасці альтэрнатыўнай назвы прапанаванага для вывучэння тэксту.

7. Параўнальны аналіз парэміялагічных адзінак беларускай і роднай мовы замежнага студэнта, вывучэнне міжмоўнай эквівалентнасці парэмій.

8. Лінгвакультуралагічны аналіз кампанентаў парэміялагічных адзінак (безэквівалентная лексіка, прэцэдэнтныя феномены, канцэпты). Падчас такога аналізу мэтазгодна звяртацца да тлумачальных, этымалагічных, лінгвакраіназнаўчых слоўнікаў.

9. Зварот да парэмій у якасці ілюстрацыйнага матэрыялу пры вывучэнні ўсіх узроўняў моўнай сістэмы. Напрыклад, парэміялагічныя адзінкі могуць быць выкарыстаны пры вывучэнні антаніміі (*Бог даў, бог і ўзяў; Высока лятаеш, але нізка сядзеш; Вяроўка добра доўгая, а размова кароткая*), уласных імёнаў (*Якая Агата, такая ў яе і хата; Цікаўнай Амілі нос прышчамілі; Не за дзень Вільня станавілася; Язык Вільні дапытае*), займеннікаў (*Я не я, і хата не мая; Мая хата з краю; Мы пра цыганку, а яна на ганку*), лічэбнікаў (*Адзін у полі не воін; Адна галава добра, а дзве лепш; Першы блін камяком*), дзеясловаў руху (*Прыйшоў нязваны і ідзі нягнаны; Вышэй сябе не скочыш; Пайшоў на воўну, а вярнуўся стрыжаны; Хто позна ходзіць, той сам сабе шкодзіць*), ступеней параўнання (*Добрае далёка чуваць, а дрэннае яшчэ далей; Андрэй за ўсіх мудрэй*), спосабаў выражэння суб’екта і прэдыката (*Не мела баба клопату, купіла парася; Абяцанага тры гады чакаюць; Жыццё пражыць – не поле перайсці; Сямёра аднаго не чакаюць*) і інш.

Такім чынам, другасная моўная асоба студэнта фарміруецца не толькі пры вывучэнні лексічных і граматычных адзінак, але і з улікам глыбінных культурна-гістарычных ведаў і каштоўнасцей, якія фіксуюцца ў лінгвакультурных адзінках. Вывучэнне парэмій у замежнай аўдыторыі і іх якасная семантызацыя будзе садзейнічаць больш паспяховай далейшай камунікацыі. Адапаведны вучэбны матэрыял лінгвакультуралагічнага характару дапаўняе, узбагачае традыцыйныя метады, прыёмы і сродкі і павінен быць арганічна ўключаны ў змест навучання з улікам узроўню валодання мовай.

Літаратура

1. Боярина, Е.Л. 2000 русских и 2000 белорусских идиом, фразеологизмов и устойчивых словосочетаний : словарь с пояснениями и примерами использования / Е.Л. Боярина, В.Н. Сивчиков. – Минск : Попурри, 2006. – 352 с.
2. Верещагин, Е.М. Язык и культура : Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного / Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров. – М. : Рус. яз., 1990. – 246 с.
3. Лепешаў, І.Я. Этымалагічны слоўнік прыказак / І.Я. Лепешаў. – Мінск : Вышэйшая школа, 2014. – 141 с.
4. Ромеро Интриаго, Д.И. Взаимодействие языка и культуры в процессе обучения русскому языку как иностранному (на примере русских и китайских паремий) / Д.И. Ромеро Интриаго, О.Н. Кравченко // Научные ведомости БелГУ, Сер. Философия. Социология. Право. – 2013. – № 9 (152). – Вып. 24. – С. 335–339.
5. Санько, З. 125 папулярных выслоўяў : падарожны даведнічак / З. Санько. – Мінск : Тэхналогія, 2016. – 16 с.

О.А. Климкович, И.Я. Кураш, С.М. Яковлев (Витебск)

СТРАНОВЕДЕНИЕ БЕЛАРУСИ КАК БАЗИСНЫЙ ЭЛЕМЕНТ КУРСА РУССКОГО ЯЗЫКА ДЛЯ БЕЖЕНЦЕВ И ЛИУ

Современный мир характеризуется множеством военных конфликтов, в результате которых значительная часть населения воюющих стран вынуждена покидать места постоянного проживания и искать убежища в других странах. В новой для себя стране у беженцев неизбежно встает вопрос изучения местного языка, а также возникает необходимость овладения набором страноведческих знаний, необходимых для бытового общения и работы. Эти процессы затрагивают и Республику Беларусь, куда прибывают мигранты не только из соседних государств, но и из стран Азии, Африки и Латинской Америки. Их обучение русскому языку организовано при Центрах размещения мигрантов, которые имеются во всех областных городах Беларуси, то есть в настоящее время данная проблема перестала быть узколокальной.

Обучение русскому языку мигрантов и ЛИУ (лиц, ищущих убежища) в ВГУ имени П.М. Машерова ведется уже более 10 лет. При этом проблема разработки учебных пособий по русскому языку для беженцев стоит